

รายงานฉบับสมบูรณ์

ผลของการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

ที่มีต่อสภาพการใช้ที่ดินและคุณภาพของทรัพยากร

ดินและน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(Impacts of the adoption of watershed
classification system on land use, soil and
water resources in Songkla Lake Basin)

โดย

ชาญชัย ธนาวุฒิ เชาวาน์ ยงเฉลิมชัย และ อ้อมทิพย์ เด่นศรีเสรีกุล

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กันยายน 2550

สงข

เลขที่	QH541.5.L3 762 2560 ฉ.1
ปี	๑๙๙๓ 1๑

บทคัดย่อ

จากการพัฒนาที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เสริมสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยปราศจากแผนการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ ได้ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รอยหรือและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนสภาพจากปัจจัยเกื้อหนุนไปเป็นข้อจำกัดในการพัฒนา สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือการเกิดการชะล้างพังทลายของดินและภัยธรรมชาติ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้คนและชุมชนที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำมีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจนและมีคุณภาพชีวิตต่ำ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้กำหนดขอบเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า การนำมาตราการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำมาใช้ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ดังจะเห็นได้จากการที่พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 หรือพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีป่าปกคลุมเพียงร้อยละ 59.7 ของพื้นที่ โดยทั่วไปปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาการไหลของน้ำในลุ่มน้ำที่พื้นที่ต้นน้ำมีป่าไม่ปกคลุมน้อยกว่าร้อยละ 70 จะไม่เป็นปกติธรรมชาติทั้งยังอาจนำมาซึ่งปัญหาภัยธรรมชาติอีกด้วย

แม้ว่าการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอาจยังไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ แต่พื้นที่ป่าที่ยังเหลืออยู่ได้ส่งผลในทางบวกต่อสถานการณ์ของทรัพยากรดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ กล่าวคือทรัพยากรดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 โดยรวมมีคุณภาพดีกว่าทรัพยากรดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นอื่นๆ กล่าวคือมีปริมาณความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูงกว่าดินในลุ่มน้ำชั้นอื่นๆ นอกจากนั้นดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2 ยังไม่มีข้อจำกัดต่อการเจริญเติบโตของพืชในเรื่องของความเค็มและการบดอัดดิน ในส่วนของทรัพยากรน้ำนั้นในน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 มีปริมาณออกซิเจนที่ละลายได้สูงกว่าค่ามาตรฐาน มีปริมาณตะกอนแขวนลอยทั้งหมดต่ำ และมีค่าความนำไฟฟ้าต่ำ น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นดังกล่าวจึงไม่เป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ และสามารถนำน้ำนั้นไปใช้ประโยชน์ในการผลิตทางการเกษตรได้

มาตรการในการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ เพื่อให้ลุ่มน้ำเอื้ออำนวยผลผลิตของน้ำได้อย่างยั่งยืน และเกื้อกูลต่อการประกอบอาชีพของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง ได้เสนอไว้ในรายงานฉบับนี้